A°. 1832. No. 21.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag den 18 Februarij.

NOTIFICATIE.

DE STAATSRAAD, GOUVERNEUR DER PROVINCIE *GELDERLAND*,

Gezien de resolutie van Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie, d. d. heden, No. 1;

Brengt, bij deze, ter kennis van de ingezetenen dezer Provincie, dat door den Heer Opperhoutvester van de Noordelijke Provincien, met overleg van Heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland, is bepaald, dat de Visscherij binnen deze Provincie in de rivieren, stroomen, beken, togtsloten en met die wateren gemeenschap hebbende takken, bogten, inhammen en kolken, gedurende het loopende jaar zal worden gesloten van den 1sten April tot den 1sten Mei aanstaande.

Dat het nogtans zal geoorloofd zijn, om gedurende dezen alzoo gesloten vischtijd op de rivieren te vangen *Zalm*, *Elft*, *Spiering*, *Prikken*, *Paling* en *Aal*; mits tot laatstgemelde vangst aalkorven gebruikende.

Wordende de ingezetenen mitsdien aangemaand, om zich naar de voorschreven bepalingen stiptelijk te gedragen, bij pœne van anderzins te zullen verbeuren de boete, bij art. 48 der wet van den 11den Julij 1814, No. 29, bepaald; en wordende de Plaatselijke en andere bevoegde autoriteiten uitgenoodigd, om voor de strikte nakoming hiervan te letten.

En zal deze in het Provinciale Blad en de Arnhemsche Courant worden geïnsereerd en aan de respective Burgemeesteren gezonden, om in de gemeenten te worden aangeplakt en afgekondigd.

Arnhem, den 13den Februarij 1832.

De Staatsraad, Gouverneur voornoemd,
VAN HEECKEREN VAN KELL.

FRANKFORT, den 14den Februarij.

De kardinaal Zurla, vicaris-generaal van den Paus, heeft, op bevel van Zijne Heiligheid, bij eene bekendmaking van den 20sten Januarij, het medelijden der ingezetenen van Rome en de overige gedeelten van den kerkelijken staat ingeroepen, om milde bijdragen ter gemoetkoming in den hoogst rampzaligen toestand, waarin de bewoners van Foligno, Bevagna en andere plaatsen der provincien Spoleto en Perugia zich ten gevolge der schrikkelijke aardbeving van den 13den Januarij bevinden. De Heilige Vader heeft reeds eene aanzienlijke som ter voorziening in de dringendste behoeften der noodlijdenden toegestaan.

— Onder de Polen, die op Pruissisch grondgebied de wijk genomen hebben, bevinden er zich ook een aantal, die vroeger in de Pruissische armee als officieren gediend hebben. Dezen zijn allen in hechtenis genomen en zullen voor eenen krijgsraad te regt gesteld worden.

— Uit Brunswijk wordt het volgende gemeld: Een handelshuis allhier, hetwelk aanzienlijke verzendingen doet, heeft brieven uit Lunenburg (van den 3den dezer), volgens welke men van daar voortaan geene verzending van waren over Brunswijk naar Zuid-Duitschland meent te kunnen doen. De tijdingen uit Hamburg, ten aanzien van het Hessische tolstelsel, hetwelk met dat van Pruissen is in verband gebragt, luiden mede zeer ongunstig; zelfs te Hamburg had men order, om de aldaar liggende en naar Neurenburg en andere plaatsen van Zuid-Duitschland bestemde goederen, naar Rotterdam te vervoeren, om van daar over den Rijn naar derzelver bestemming verzonden te worden.

— Men schrijft uit Kassel, dat de baron *van Malzan* door het Pruissische hof derwaarts gezonden was, om pogingen aan te wenden, ten einde de goede verstandhouding tusschen de Keurvorstin en den Keurprins-Regent te herstellen; doch dat hij weder van daar vertrokken is, zonder dat zijne bemoeijingen den gewenschten uitslag hebben gehad. — De directeur van politie, *Gieszler*, die zich tijdens de jongste onlusten te Kassel bij het volk verdacht heeft gemaakt, is weder aangesteld, zonder dat zijn gehouden gedrag tot dus verre geregtvaardigd is. Dit heeft eenen zeer ongunstigen indruk gemaakt.

— Een brief uit Weenen, van den 5den Februarij, meldt het volgende: « Er is een Russisch koerier van hier naar Petersburg vertrokken. Men denkt dat hij de nadere bijzonderheden over de gebeurtenissen in Italie overbrengt. De tijdingen uit Italie maken een ijsselijke, doch misschien door partijgeest overdrevene beschrijving van de buitensporigheden, door de Pausselijke soldaten op hunnen togt tegen de insurgenten gepleegd. De komst onzer troepen, die zich door voorbeeldige krijgstucht onderscheiden, heeft niet alleen de gemoederen te Bologna gerust gesteld, maar ook aan de uitspattingen van de Romeinsche soldaten een einde gemaakt.

PETERSBURG, den 4den Februarij.

De *Noordsche Bij* behelst brieven uit de Kaukasische stad Tarki, van den 11den Junij, en uit het dorp Hubden, van den 6den September 1831, waarbij de volgende berigten worden gegeven omtrent gevechten, welke de Russische krijgsmagt, onder den generaal *Kochanow*, met de bergvolken van die streken gehad heeft. In den eersten brief wordt verslag gegeven van een zwaar gevecht, ten gevolge waarvan de vesting Burnaja, welke door de troepen van *Kasi-Mullah* belegerd was, ontzet en de vijand uit de naburige stad Tarki verjaagd werd. De strijd was zeer hevig, en men telde bij de 1500 dooden aan zijde der Kumijken; de Russen veroverden 20 veldteekenen en 3 eerevaandels en rusteden, na een gevecht van twaalf uren aan den oever van de zee uit, terwijl de stad Tarki nog in volle vlam stond. De tweede brief geeft mede berigt van een gevecht, hetwelk juist op den krooningsdag van Z. M. den Keizer van Rusland, den 3den September, bij het dorp Kasaniechtscheñ tegen de krijgslieden van *Kasi-Mullah* geleverd is, en waarbij deze laatsten weder verder teruggeslagen zijn. Het slot van dezen brief luid aldus: « Juist toen wij de pokalen met schuimende Champagne ophieven, om ze op het welzijn van Zijne Majesteit te ledigen, vlood de vijand uit kloven en struiken, welke hem tot dus vere verborgen hielden, naar de tegenoliggende rotsen, en op het kommando van den generaal werd den vlugtelingen een salutschot met granaten nagezonden, terwijl het hurrah der overwinnaars, tegen de toppen van den Kaukasus weergalmende, in koor met het loflied instemde, hetwelk wij voor het behoud van den monarch ten hemel zonden.»

Van den 15den Februarij.

Volgens een officieel berigt, betrekkelijk het gebeurde te Groszkarben heeft de bakker, die door den brigadier der grenswachters aangehouden werd, op vermoeden, dat hij smokkelde, zich tegen denzelven verzet, hem met eenen stok twee slagen op het hoofd gegeven en hem zelfs het geweer trachten te ontweldigen. Bij de worsteling ging de eene loop af, en trof den bakker in de borst. Deze liet toen los en wilde ontvlugten, en daarop schoot de brigadier hem in de beenen. De bakker is aan zijne wonden overleden. De brigadier is bij het overbrengen naar de gevangenis zoodanig door het volk mishandeld, dat men voor zijn leven vreest. Wijders zijn de boeren in het bosch over vijf tolbeambten, die daar geposteerd waren, heen gevallen en hebben dezelven gruwelijk geslagen. Twee dezer beambten zijn doodelijk gewond en eenen derden is de arm verbrijzeld. Het geregt doet thans het strengste onderzoek naar de zaak, en te Groszkarben is krijgsvolk aangekomen, om de rust te verzekeren.

WARSCHAU, den 8sten Februarij.

De commissie van onderstand voor de officieren der Poolsche armee heeft eene derde, door den veldmaarschalk prins *Paskewitsch* goedgekeurde, lijst van ondersteuningen bekend gemaakt. Het gezamenlijk jaarlijksch bedrag daarvan is 70,525 fl. voor 79 personen. Men vindt op de lijst den luitenant-kolonel *Regulski*, nog 4 andere oversten, 2 majoors, 19 kapiteins, 10 luitenants, 32 onder-luitenants, eene luitenant-kolonels weduwe en 7 kapiteins weduwen.

HAMBURG, den 14den Februarij.

Uit Berlijn wordt den 11den dezer het volgende gemeld: « De zending van den graaf *Orlof* naar den Haag heeft op de staatspapieren den gunstigsten invloed gehad, inzonderheid op de Russische. Naar men verneemt is echter de verklaring des Russischen kabinets van eene ratificatie des protocols der Londensche conferentie nog tamelijk verwijderd. De graaf *Orlof* schijnt overigens met de uitgebreidste volmagten voorzien te zijn, om ook zonder nadere intructien af te wachten, te kunnen handelen.

— Volgens brieven uit Berlijn, zou het Londensche traktaat van 15 November, door Pruissen reeds in de eerste dagen dezer maand geratificeerd zijn. Men bragt hiermede in verband, dat den 8sten dezer een besluit genomen was en sedert ook reeds voorschriften ter uitvoering gegeven zijn, dat al de infanterie, met uitzondering der noodige bezettingen voor de garnisoensdienst, tot den 1sten Junij met verlof zal gaan.

LONDEN, den 10den Februarij.

Dingsdag avond heeft lord *Grey* in het Hoogerhuis, [illegible] van een ingekomen verzoekschrift, strekkende om [illegible]

kerk-renten, kerk-lasten en tienden af te schaffen, en de kerkegoederen tot ondersteuning der armen te doen dienen, te kennen gegeven, dat het gouvernement van de noodzakelijkheid doordrongen was om, tot het parlement daaromtrent nadere en met de billijkheid en ieders regt bestaanbare wetgevende bepalingen zou gemaakt hebben, aan de wetten gehoorzaamheid te verschaffen, en de handhaving der bestaande orde te verzekeren; welke verklaring, bij den in Ierland steeds toenemenden wederstand tegen de betaling der aan de heerschende kerk toebehoorende tienden, hoog noodig geworden was, en ook met groot genoegen in het hoogerhuis ontvangen is.

De dien zelfden avond door graaf *Aberdeen* nopens het Belgische traktaat gedane vragen, en de daarop door graaf *Grey* gegeven antwoorden, hebben niets bijzonders opgeleverd, dan dat laatstgemelde daarbij op nieuw verklaard heeft de sterkste verwachting te hebben, dat het bewuste traktaat spoedig zou bekrachtigd worden.

Een buitengewoon koerier, met depêches van Berlijn, is hier eergisteren nacht bij den Pruissischen gezant baron *Bulow* aangekomen.

Onze *Courier* deelt heden avond van zijnen bijzonderen correspondent te Parijs eenen brief van des avonds van den 8sten dezer mede, waarin gezegd wordt: «De Fransche minister van buitenlandsche zaken heeft gisteren avond van Rusland eene mededeeling ontvangen, welke van eenig gewigt is. Des keizers taal is vredelievender dan ooit, en geeft een sterk verlangen te kennen omtrent de spoedige vereffening der Belgische zaak. Het schijnt, dat eene groote verandering in de staatkunde van het Russische kabinet heeft plaats gehad, en dat men bekommerd is geworden, dat Frankrijk en Engeland mogten overgaan tot eene geweldadige uitvoering van het traktaat tegen Holland.»

— Men vindt in de dagbladen de volgende geschiedenis, betrekkelijk 's Konings Huis, vermeld. De hertog van Sussex, 's Konings jongsten broeder, trouwde in 1793 te Rome, met ladij *Augusta*, ofschoon zijn vader en de koninklijke bepalingen omtrent de huwelijken der prinses van den bloede deze echtverbindtenis verboden. Bij zijne terugkomst te Londen liet hij dit huwelijk plegtig in Hanover-Square voltrekken. De prins liet zich in de huwelijks-acte *Augustus Guelf* noemen, en nam tot titel het eenvoudige beroep van arbeider (*labourer*) aan. — De kerkelijke regtbank vernietigde dit huwelijk; doch in 1806 gaf *George III* aan ladij *Augusta Murray* den naam van *Amelande*. Zij stierf in 1830, den 20sten Februarij. De kinderen, uit dit huwelijk gesproten, *Augustus* en *Helena d'Este*, hebben thans van de beroemde regtsgeleerden *Lushington* en *Richard* een schriftelijk consult bekomen, waarbij betuigd wordt, dat zij hunnen vader wettiglijk in naam, rang en voorregten kunnen opvolgen. De gronden zijn: dat de hertog van Sussex, in hoedanigheid van Iersch en Engelsch prins en pair, buiten 's lands een geldig huwelijk had kunnen aangaan, gelet inzonderheid, dat ten bedoelden tijde, Ierland nog bijzondere en afzonderlijke wetten had. — Men zegt, dat *George IV* in der tijd den jongen *Augustus d'Este* den rang van markies heeft aangeboden; maar dat de laatste zulks geweigerd heeft. Men schijnt de pretendenten niet zoo gemakkelijk te zullen kunnen te vrede stellen als miss *Olivia*, de zoo gewilde hertogin van Cumberland, geboren *Willmot*. De dames der familie *Fitz-Clarence* (de natuurlijke kinderen van den tegenwoordigen Koning) verzetten zich inzonderheid tegen de vorderingen van de familie *d'Este*. De hertog van Sussex staat er op, dat aan zijne kinderen regt wedervare; maar de graaf *Grey* en de kanselier *Brougham* willen de zaak niet in het parlement brengen.

PARYS, den 12den Februarij.

De kamer der afgevaardigden heeft, bij het beraadslagen over de staatsbegrooting van 1832, onderscheidene traktementen verminderd: de toelagen der staatsraden zijn van 15 op 12 duizend gebragt, die van den president en den procureur-generaal van het hof van cassatie op 25,000, en die van de raadsheeren op 12,000 franken. De minister van justitie heeft te vergeefs trachten te betoogen, dat deze vermindering nadeelig voor het aanzien der eerste regterlijke magt zou kunnen zijn; te vergeefs heeft hij aangemerkt, dat het hof van cassatie der geheele Fransche regterlijke magt ten voorbeeld moest strekken. De verminderingen zijn desniettemin doorgegaan.

— Te Bajonne heeft in den nacht van 6den dezer een oploop plaats gehad. De menigte zong de *Marseillaise*, en eenige misnoegden wilden in de onderprefecture dringen, om er den onder-prefect uit te halen; doch het gelukte, hen van hun voornemen af te brengen. De menigte is uiteengegaan na het aanheffen van eenige kreten, zoo als *leve de republiek! weg met den onder-prefect!* enz. Den vorigen dag had men eene proclamatie van de adjunct-maires afgescheurd en op de overgeblevene stukken geschreven: *leve de republiek! leve Napoleon!*

Te Clermont (Puy-de-Dome) hebben mede ernstige onlusten plaats gehad. De geestelijkheid heeft daar geweigerd, het lijk van een jongman, die bij een tweegevecht gedood was, in de kerk toe te laten. De menigte heeft daarop de deur van de kerk opengebroken en alles binnen dezelve verwoest.

Te Clermont zijn ook twee beambten van het octrooi doodgeslagen, door eene bende boeren, die wijn wilden invoeren, zonder impost te betalen.

BREDA, den 15den Februarij.

De heer *Arpe Zélé*, is heden met grooten spoed hier doorgereden. Zijn Edele kwam van Parijs en begaf zich naar 's Gravenhage, alwaar hij den post van secretaris van ambassade bij de Fransche legatie bekleedt.

Mengelwerk.

INTERVENTIE EN INCONSEQUENTIE.

In No. 111 des verleden jaars plaatsten wij een, met bewijzen gestaafd, artikel, getiteld: INTERVENIERENDE NON-INTERVENTIE of: *de opgeloste tegenstrijdigheid*. Dien zelfden tekst zouden wij thans weder voegzaam tot bazis kunnen nemen, bij het overwegen der Italiaansche of pausselijke aangelegenheden. Non-interventie heette in 1831 het stelsel der mogendheden. *Belgie* en *Holland* moesten hunne eigene zaken beslissen, en geen vorst van *Europa* behoorde er zich werktuigelijk mee in te laten. Zoo begrepen wij, kortzigtigen, het ten minste. Ondertusschen spreidde *Nederland* eene magt ten toon, die *Frankrijk* en *Engeland* moeielijk konden dulden; en hierom wisten beide hunne confraters te belezen, dat er eene spaak in het wiel behoorde gestoken te worden, opdat *Neerland* den grooten bazen de wet niet zou stellen. Die raad vond bijval, en *Frankrijk* werd eene intervenierende non-interventie, dat is: eene met zijn eigen aangenomen beginsel in wederspraak handelende mogendheid. — De volks-souvereiniteit, volgens de nieuw-mod sche Fransche meening, als de eerbiedwaardigste souvereiniteit te achten, waarvoor alle gezag behoort te zwichten, en als patte zij ook tot de gruwelijkste geweldenarij uit, een gezag met zich voerende, dat eeuwig koning moet kraaijen, is een tweede staatkundig voortbrengsel, dat sedert anderhalf jaar de zonderlingste parten speelt.

De invloed van dat voortbrengsel schijnt echter niet overal op dezelfde wijze geldig; in *Frankrijk* en *Belgie* wordt de volks-oppermagt geduld, maar als de Bolognezen en Romagnolen, even als de Franschen en Belgen vrij, dat is, onbeperkt in hunne volksoppermagt willen zijn, dan komen *Oostenrijk* en *Frankrijk* daartegen op. «De muiters moeten gestraft, en het wettige gezag hersteld worden,» zegt METTERNICH, en Zijne Heiligheid krijgt hulp. Dat is *half* inconsequent, als men het gedrag van *Oostenrijk* ten opzigte van *Belgie* overweegt. Maar *geheel* inconsequent en tegen alles aandruischend van *Frankrijk*, dat troepen van *Toulon* afzendt om de Italiaansche jacobijnen tot eerbiediging van het bestaande gouvernement te noodzaken. De volks-souvereiniteit van *Belgie* vordert de ondersteuning, maar de Italiaansche eischt vernietiging. De Polen mogten zich, volgens *Frankrijks* leer, tegen *Ruslands* opperhoofd verzetten, maar de bewoners der pausselijke staten niet. Het wettige gezag in *Nederland* moest tegengewerkt, maar dat van den heiligen vader moet beschermd worden. En niettegenstaande deze inconsequentie blijft *Frankrijks* troon op het stelsel van volksoppermagt gegrond, en eigent zich daartoe het beslissendste regt aan. Hoe laat zich dit alles rijmen? Door het gezond verstand voorzeker niet; want hoe het lezend en denkend publiek de zaken ook inzie, niemand dan hare autheurs kan er den draad behoorlijk van vatten.

Maar zullen die autheurs het lang op dien voet vol kunnen houden? Dat is in eene tweede vraag, tot wier beantwoording wij ons eerst na verloop van eenige weken zullen kunnen bepalen.

Intusschen hebben de dienstknechten van den heiligen vader zeer onheilige maatregelen gebruikt, om hunne verdoolde landgenooten tot hunnen pligt te doen wederkeeren. Sommige, der zake kundige, lieden zeggen ons, dat zij allerwreedaardigst hebben te werk gegaan in het herstellen der gestoorde volksrust. Mag dit ook geene inconsequentie heeten met de liefdeleer, die ten minste in de pausselijke staten op den voorgrond van alle gouvernements-handelingen behoorde te staan? Neen! Wat in andere landen regt en billijk is, dat wil zeggen, waarop andere volken de volkomenste aanspraak meenen te hebben, het handhaven der volks-souvereiniteit namelijk, zoo als in *Polen*, *Zwitserland*, *Frankrijk* en *Belgie*, dat heeft in het pausselijk gebied geen plaats en kan er geen plaats hebben; daar heeft alles eene andere gedaante, daar kan men niet dwalen in regeringsbegrip, daar is de zetel van onkreukbare regtvaardigheid, wijsheid en waarheid, hetgeen in *Nederland* immers geenszins het geval is; derhalve moet het volk daar onderworpen blijven aan het wettig gezag, en als het er zich aan onttrekt, er, des noods met buitenlandsche hulp, toe gedwongen worden. — Waar elders interventie veroordeelbaar is, hier wordt zij pligt. Non-interventie ware hier verzuim van schuldige medewerking ter instandhouding eens gouvernements, dat het Fransche kabinet met *Oostenrijk* zoekt te behouden, schoon het meerderdeel der Fransche en Oostenrijksche natie het, in navolging van dezelfs moreele verordeningen, weinig of geenen eerbied toedraagt, en de leer der St. Simonisten, in *Frankrijk* onder anderen, onder de voorstanders der volksoppermagt op de leer van *Rome* langzamerhand begint te zegepralen.

INLANDSCHE FABRIEKEN. (*Derde Vervolg*).

Men zal mij misschien tegenwerpen: de oude fabrieken hebben zich niet staande kunnen houden; welke verwachting is er, dat de aanwezige weer in bloei raken en de nieuw op te rigten opgang zullen maken? Wij meenen hierop het volgende te kunnen en met grond te moeten opmerken. Over het algemeen namelijk heeft ons gouvernement te weinig zorg gedragen voor het vroeger fabriekwezen. De koopmans-stand had gewoonlijk zeer veel invloed op de maatregelen des vroegeren minder veelkrachtigen bestuurs, en het bestuur bezat in vorige tijden te weinig tegenwigt tegen de onvermoeide pogingen van den koopmans-stand, zoo dat de fabrieken veelal aan haar eigen lot werden overgelaten. Daarenboven was er in vroegere tijden zoo veel meer in den koopmans-stand, dan met het fabriekwezen te verdienen, dat de knapste menschen zich aan den koopmans-stand wijdden. Daardoor werden de fabrieken meer met machienes dan met denkende, overleggende, opmerkzame wezens vervuld. Men bleef in dezelfde sleur voortwerken en daar de inkruipende weelde en modezucht allengs meer naar het nieuwe (dat is *buitenlandsche*) overhelde, zoo moesten onze oude fabrieken, wat fabrikaat betrof, op dezelfde hoogte blijven en wegens vermindering van vertier allengs in eenen kwijnenden toestand vervallen. Voorts waren de voornaamste fabrieken in verkeerde oorden en plaatsen gevestigd. Geene fabrieken dienen in eene bloeijende koopstad zoo als *Amsterdam* gevestigd te worden. Want elk aankomend vernuft wordt daardoor te veel verslingerd op de grootere winsten, die koophandel boven fabriek-arbeid oplevert. Daardoor worden de veel belovende menschen gedurig uit het fabriekwezen in den handel overgezet. Geene fabriek moet in groote weelderi-

ge steden geplaatst worden. Daar heerscht te veel zedebederf; daar zijn te veel aanlokselen tot geld-verspilling; daar is de levenswijs over het algemeen te kostbaar. Daar nu onze beroemdste oude fabrieken zich óf in onze groote koopsteden, óf in het hartje van *Holland* bevonden, zoo is het geenszins te verwonderen, dat dezelve allengs aan het kwijnen sloegen, terwijl dezelve aan haar eigen lot, van gouvernements-wege; veel te veel werden overgegeven. Niemand schrijve dit echter aan de kortzigtigheid onzer voorvaderen toe. Want het ging met het oprigten van fabrieken te *Haarlem*, *Leijden* en andere Hollandsche steden, gelijk met de oprigting van *de unie van Utrecht*. Dit grondstuk van onzen burgerstaat was een ontwerp van grondwet voor den toenmaligen tijd en moet uit dat oogpunt beoordeeld worden. Zoo werden ook de fabrieken in onze Hollandsche steden geplaatst, omdat het in de land-provincien nog niet genoeg bebouwd was; men aldaar de noodige ondersteuning mistte; men te moeijelijk zijne fabrikaten aan de markt kon bezorgen en vooral omdat de oprigters dier fabrieken meestal uit het toen reeds meer gecultiveerd *Belgie* of bloeijende Belgische plaatsen kwamen, die dan zich natuurlijk bij voorkeur in meer beschaafde streken, dat is *Holland*, nederzetteden. Daarenboven waren in die eerste tijden de dagloonen op verre na zoo hoog niet, als in onze dagen. Toen de meeste fabrieken in *Noord-Nederland* werden opgerigt, was ons land over het algemeen nog zeer armoedig, terwijl *Belgie* reeds eene hooge mate van bloei en voorspoed bereikt had. De levenswijs (1) was toen veel eenvoudiger en op minder kostbaren voet, en de land-produkten waren in veel lageren prijs, terwijl de mededinging der fabrieken oneindig minder was. De fabrikant had dus vertier genoeg; behoefde minder te verteeren en dus minder te verdienen; hij kon deugdzamer fabrikaat leveren, omdat men over het algemeen meer op de deugdelijkheid zag en het kladden of kromvingeren met het goed minder dan thans in gebruik was. De arbeider in de fabriek kon goedkooper leven en kon dus met lagere dagloonen toe. Het land was zoo bevolkt niet en dus kon men zich om den bodem even goed in *Holland* als in *Gelderland* of *Overijssel* vestigen. Maar in deze thans geheele andere gesteldheid van zaken, zouden velen, die eene kwalijk aan den gang gehouden fabriek besturen, of die eene nieuwe wenschen op te rigten, zeer verstandig handelen, wanneer zij daartoe eene geschikte plaats in *Gelderland* of *Overijssel* uitkozen. Men meene niet, dat, door het overbrengen van eene fabriek uit eenige Hollandsche stad naar de woestliggende velden van *Gelderland* of *Overijssel*, vele honderde werkgasten in *Holland* van hunne kostwinning zouden beroofd worden. Vooreerst toch hopen wij, dat er in het vervolg meer handen en armen zullen benoodigd wezen tot den handel, de zeevaart en de visscherijen, dan zulks tot dus ver heeft plaats gehad. Ten tweede komt het mij voor, dat het de werkgasten in de fabrieken zeer onverschillig zou wezen, of zij in *Holland* dan in *Gelderland* of *Overijssel* woonden; en dat zij zich gewillig naar de land-provincien zouden laten overplanten, wanneer hun verzekerd wierd, dat zij aldaar door hunnen arbeid een ruimer bestaan zouden vinden. En men zal het in dezen tijd van eendragt en broederschap den ingezetenen van *Gelderland* of *Overijssel*, die toch in het leed en lief met de zoo duizendvoudig meer bevoorregte Hollanders deelen moeten, niet misgunnen, wanneer zij, door het oprigten van nieuwe fabrieken, in hunne oorden meerdere welvaart mogten genieten. (2)

Overijssel, Dec. 1831. G.

(Het vervolg hierna.)

INVAL.

Edele Volks-Souvereiniteit! welke schitterende bewijzen levert uw bestaan in het land uwer heilaanbrengende geboorte, ten huidigen dage, niet op! Niet alleen het graauw der Fransche natie huldigt u naar eisch, ook de aanzienlijksten des lands, van uwen geest doortrokken, offeren, bij herhaling, op uw heilig altaar! Het gemeen ontsteekt, ter uwer eer, licht verspreidende plondervuren in den algemeenen nacht van woestheid en tweespalt; en de vertegenwoordigers des volks; gelijk aan dat licht verspreidende graauw, vieren, om denzelfden tred te houden, in de tweede Fransche kamer, hunnen hartstogten en driften niet minder den ruimen teugel!

O land van volksheil! O land van beschaving! waar is een land aan u gelijk?! waar bestaat eene volks-vertegenwoordiging, zoo rein in hare beginselen, zoo navolgenswaardig in hare middelen, zoo edel in hare pogingen, zoo krachtig in hare souvereine bedoelingen als de vertegenwoordiging van het Fransche volk?! Zoekt, stroeve aanhangers van orde en wettige tucht! zoekt laffe aanklevers van beraden oordeel! zoekt vrij, tot zelfs bij de Antipoden, naar zulke souvereine volksvertegenwoordigers als die der Fransche natie. In *Parijs*, in het centrum der beschaving, der verlichting, der gelijkheid, vrijheid en broederschap, is het *Zenith* van het edele, goede en schoone; dáár heerscht de *ware Volks-Souvereiniteit*.

(1) De weelderigheid van onze tegenwoordige levenswijs vereischt niet alleen ruimer inkomsten, maar veroorzaakt ook, dat de ouders hunne kinderen thans zoo veel niet kunnen laten erven. Gansch anders was het met onze voorvaderen; het land (zoo lezen wij in de voornoemde *verhandeling*) zelf weinig stoffe tot pracht en overdaad verschaffende, en de ingezetenen niet rijk genoeg zijnde, om dezelve van elders te ontbieden, waren, vooral in den tijd van het begin der republiek, gewoon aan eene eenigzins gedwongene zuinige levenswijs; deze gewoonte, hun van kindsbeen eigen zijnde, deed hen, bij het vermeerderen der rijkdommen, door buitenlandschen handel, hunne verteeringen niet vergrooten, neen maar alleen de hoofdsom zelve; naarmate dat deze vermeerderde, groeide ook de handel aan, terwijl de aanhoudende zuinigheid oorzaak was, dat men geene onbehoorlijke winsten langs minder eerlijke wegen zocht; dat alle vreemdelingen beter vertrouwen stelden op de goederen, welke door handen van Hollandsche kooplieden gegaan, uitgezocht en goedgekeurd waren, dan wel, wanneer zij die van plaatsen, waar de goederen zelve vielen, uit de eerste hand onmiddellijk ontvangen.

(2) Van den onrustigen en onzekeren toestand, waarin eenige Europische staten verkeeren, zou men gebruik kunnen maken, om bekwame werkgasten tot ons te lokken. Om eene zijde-fabriek op te rigten, zou men uit *Lyon* eenige ledigloopende zijde-wevers kunnen trekken. Uit *Belgie* zou men spijkermakers kunnen halen. Zoo lang men in dat land, tot bevordering van de ijzer-smelterijen, het inkomend allerzwaarst regt op het Zweedsch ijzer handhaaft, zullen de spijker-fabrieken aldaar allengs verdwijnen moeten. In ons land, waar het Zweedsch ijzer niet bezwaard is, zouden deze spijker-fabrieken bijzonder bloeijen kunnen, daar wij bovendien de verzending van spijkers op onze kolonien hebben. Uit het nog steeds woelend *Zwitserland*, waar de dagloonen zoo gering zijn, zou men ook werkgasten, voor deze en gene onder ons nog niet ontgonnene fabrieken, kunnen bekomen.

Meer dan eens heb ik hooren twisten over het Vlaamsche linnen. De een vond de deugdelijkheid van dat linnen in de *betere* soort van vlas, welke men, tot deszelfs vervaardiging, bezigde. Dit aangenomen zijnde: zou men die soort van vlas niet ook op onze gronden kunnen verbouwen, of de gronden, *door sterker bemesting*, (gelijk de tabakslanden) daartoe bereiden kunnen? Een ander beweerde, dat de deugdelijkheid van het Vlaamsche linnen afhing van *het fabrikaat*. Dit laatste aldus zijnde: dan zou men thans een genoegzaam aantal ledigloopende linnenwevers, die onze jongelingen die kunst zouden kunnen leeren, uit *Oost-Vlaanderen* verkrijgen kunnen. Want door de bepaling van den Franschen minister van oorlog, dat voortaan in de kleeding van het Fransche leger het linnen door katoenen lijnwaden zal vervangen worden, verliest deze tak van Belgische nijverheid alleen in *Oost-Vlaanderen*, alwaar zich 23,750 inwoners met deze werkzaamheid onledig houden, den eenigen vertierweg, die aan dezelve overbleef.

Onze veelgeliefde Behuwd-Zuster en jongste Zuster, *JUSTINA HENRICA BATENBURG*, ontsliep heden, in de hope eener zalige opstanding, den ouderdom van vier en twintig en een half jaar bereikt hebbende.

WAGENINGEN,
den 12den Februarij 1832.

J. W VAN DOLDER,
Ph. M. VAN DOLDER,
Geb. BATENBURG.

Uit hoofde onzer veelvuldige relatien, worden bloedverwanten, vrienden en verdere betrekkingen verzocht, deze mede als bijzondere *kennisgeving te willen aanmerken.*

Heden morgen ten 11 ure ontsliep ten onzen huize, in de hope des beteren levens, onze hartelijk geliefde Neef, *HENDRIK*, derde Zoon van onzen Broeder *J. KERKWYK*, Burgemeester te *Gameren*, den ouderdom bereikt hebbende van ruim 19 jaren, waarvan hij het laatste, in eene sukkelende omstandigheid, aanvankelijk uit verzwakking door buitengewone lengte-groei veroorzaakt, heeft doorgebragt.

Mogten wij gedurende bijna de helft van zijnen leeftijd, dat hij onze zorgen genoot, deze door een voorbeeldig gedrag beloond zien, en zijne steeds kalme gelatenheid, waarmede hij zijn lijden droeg, bewonderen, ook bij zijn sterven leerde hij den weldadigen invloed opmerken der Christelijke Leer, waarvan hij op Paasschen 1831 belijdenis had afgelegd, en tot welker betrachting hij zijnen jongeren Broeder nog op zijn sterfbed aanspoorde. — Aan zijn verlangen, om aan zijne afwezige Vrienden en Bekenden zijn laatst vaarwel te doen toekomen, meenen wij door dezen weg het best te voldoen, in vertrouwen, dat dit berigt het Leger zal bereiken, waarbij onderscheidene zijner betrekkingen, als ook zijn door ons opgevoede Broeder, vrijwillig dienen. — Onze wenschen verzellen den braven Jongeling over het graf, terwijl zijne nagedachtenis bij ons en allen, die hem hebben gekend, steeds in zegening blijven zal. — Men gelieve deze ook voor bijzondere kennisgeving aan te nemen.

AARLANDERVEEN,
bij ALPHEN,
den 14den Februarij 1832.

C. S. VAN KERKWYK.
A. M. VAN KERKWYK,
Geb. DE BIE.

---

§ † § Door den HOOGEN DYKSTOEL des AMBTS *NEDERBETUWE* zal worden aanbesteed:

1°. Het LEVEREN van ruim een Honderd dikke Vimmen RYSWAARDENHOUT en van ruim een honderd dito ELZENHOUT, voor de Kribwerken te *Hien* en *Dodewaard*; en

2°. De REPARATIE van de SNORSCHE KRIB, onder het genoemde dorp gelegen.

Zullende deze Aanbesteding geschieden in *het Hollandsche Koffijhuis* te *Tiel*, op Woensdag den 7den Maart 1832, des voordemiddags ten elf ure, terwijl de Conditien ter lezing zullen liggen in het gemelde lokaal en nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Heer Dijkschout, *D. SLINGERVOET*, te *Dodewaard*.

AMORTISATIE-SYNDICAAT.
ADMINISTRATIE DER DOMEINEN, WEGEN, VAARTEN, ENZ.
AGENTSCHAP *ZUTPHEN*.
VERPACHTING.

De AGENT van het DOMEIN te *ZUTPHEN*, zal op Donderdag den 23sten Februarij 1832, des morgens ten negen ure, op het raadhuis te *Zevenaar*, ten overstaan van het Plaatselijk Bestuur aldaar, in het openbaar aan de meestbiedende voor een tijdvak van twee jaren, aanvang nemende den eersten April te middernacht, te verpachten:

De COLLECTE van den TOL, staande te *Duiven* op den grooten weg der 2de klasse No. 3, van *Westervoort* over *Duiven* en *Zevenaar* naar de *Pruissische Grenzen*.

En zulks op alle zoodanige voorwaarden, als voor de daarbij belanghebbenden ter visie liggen, zoo ten kantore van den heer Administrateur der domeinen in het eerste ressort te *Arnhem*, en van den heer Agent van het domein te *Zutphen*, als ter Secretarie der gemeente *Zevenaar*.

De Agent voornoemd,
J. VAN LAMSWEERDE.

---

§ † § *H. MEY METTENBRINCK*, Notaris te *Barneveld*, zal, op Vrijdagen den 9den en 23sten Maart 1832, telkens des voordemiddags ten elf ure, ten huize van den Logementhouder *WILLEM SCHIMMEL* te *Barneveld*, veilen en verkoopen:

Onder *Barneveld*.

1°. Eene BOEREN HOFSTEDE, met deszelfs GE-

TIMMERTE en onderhoorige LANDEN en GRONDEN, te zamen groot 45 Bunders en 40 Roeden. Verpacht tot Petri 1833, voor *f* 343 in 't jaar.

2°. Een BOEREN ERF, *Vinkelaar*, met HUIZINGE en verder GETIMMERTE en 44 Bunders en 37 Roeden BOUW- en WEIDELANDEN, VELDEN en GRONDEN, als voren verpacht voor *f* 382 's jaars.

3°. Een ERF en GOED, *de kleine Hof*, met BOUWHUIS enz., en 29 Bunders en 71 Roeden LANDEN en GRONDEN, daarbij behoorende, als voren verpacht voor *f* 165-50 in 't jaar.

Onder *Voorthuisen*.

4°. Een BOEREN ERF, *klein Korlaar*, met deszelfs WOONHUIS en verder GETIMMERTE en bij behoorende LANDERYEN en GRONDEN, groot te zamen 21 Bunders en 17 Roeden. Verpacht tot Pinksteren 1833 voor *f* 194 per jaar.

Welke vier perceelen allen aan en bij den anderen gelegen zijn.

Onder *Luntéren*.

5°. De Groote en Kleine BROEKERTIEND. — Gemiddelde opbrengst in de laatste 10 jaren *f* 63 per jaar.

6°. De twee GEUTSELAARSE TIENDEN. — Opbrengst als voren *f* 50 per jaar.

7°. De BURG, BUTSEN RAMMELAARSE TIENDEN. — Opbrengst als voren per jaar *f* 65.

8°. De BIESER of BUSER TIEND. — Opbrengst als voren per jaar *f* 51.

9°. De ZWETSELAARSE TIEND. — Opbrengst als voren *f* 46 's jaars.

10°. De ZEGGELAARSE TIEND. — Opbrengst per jaar als voren *f* 18.

De Tienden N°s. 5 en 10 worden getrokken uit Boeren Erven, allen in de nabijheid van den anderen liggende.

Voorts zullen, daags na den toeslag der voorschreve Onroerende Goederen en Tienden, Zaturdag den 24sten Maart 1832, precies ten 10 ure des voordemiddags, mede ten huize voormeld, ten overstaan van den genoemden Notaris, worden verkocht:

126 Perceelen extra zware EIKEN-, BEUKEN-, ESSEN-, LINDEN- en POPULIEREN BOOMEN, staande op de voormelde Boeren-Erven, nommers 1, 2, 3 en 4, waaronder vele Eiken, ter dikte van 8 en 9 Palmen over het kruis.

Nadere informatien zijn te bekomen ten Kantore van den voornoemden Notaris te *Barneveld*. — Brieven franco.

---

§ § § Mr. *N. G. FRANCKEN*, Notaris te *Elst*, zal, namens den Heer *W. L. BURGERS*, ten huize der Erven *AALBERS*, te *Elst*, op Woensdag den 29sten Februarij 1832, des voormiddags ten tien ure, bij toeslag in het openbaar verkoopen, om met den 1sten Mei aanstaande geheel te worden aanvaard, de, zoo wel door derzelver ligging in het midden der *Over-Betuwe*, als op 1½ uur afs ands van de beide steden *Arnhem* en *Nijmegen*, als door de sedert weinige jaren daaraan gedane geheele vernieuwing en aanmerkelijke uitbreiding, een zeer voordeelig bedrijf aanbiedende BIERBROUWERY, *de Zon* genaamd, in gemeld dorp *Elst* gelegen, hebbende eene lengte langs de Dorpstraat van 28 Ellen en voorzien van KUIPEN, POMPEN, KOELBAK, MELTERY, EEST, MELTKUIP, ruime KELDERS en goede GROND-POMP, voorts verbonden onder denzelfden gevel met een, almede voor weinige jaren geheel verbeterd, HEERENHUIS, voorzien van onderscheidene, alle behangen, VERTREKKEN, met verdere GEMAKKEN, boven welk alles zijn ruime KOREN-ZOLDERS; wijders achter het Huis een OPEN PLAATS, BLEEKVELD, en met veel smaak aangelegde en met welig groeijende VRUCHT- en andere BOOMEN beplante ENGELSCHE TUIN, nevens een stuk BOOMGAARD; verder KUIPERY, LOOTS, SCHUUR, enz.

Bij den inzet met de hoogen gebragt op . . . . . . *f* 7950.

---

† † † De Notaris *PILGRIM*, residerende te *Huissen*, is voornemens, namens zijnen principaal, op Woensdag den 14den Maart 1832, bij inzet, en op Woensdag den 28sten dier maand, bij toeslag, telkens des namiddags om 4 uren, ten huize van den Kastelein *G. ALBERS*, te *Huissen*, te verkoopen:

Circa 17 Bunders WEILAND en RYSWAARD, *de Middelwaard* genaamd, onder *Huissen*, bij *Arnhem*; aan den regter Rijnoever, tegenover het *Loowaer* gelegen.

Circa 15 Bunders WEILAND, *de Molendel* genaamd, in den Buitenpolder, en 6 Bunders BOSCHGROND, in den Binnenpolder van *Huissen* gelegen.

Als afzonderlijk perceel: Een voor weinig jaren nieuw gebouwd BUITENGOED, op eene watervrije hoogte, bij de stad *Huissen* gelegen, met omliggende vischrijke GRACHTEN, schoone WANDELINGEN en zeer vruchtbare BOOMGAARDEN en TUINEN, in zijn geheel circa vijf Bunders groot, benevens twee VISSCHERYEN.

Alles nader bij Biljetten omschreven, kunnende men nader informatie bekomen bij bovengemelden Notaris.

---

† † † De Eigenaar van de zoogenaamde TOLHUT en JAN ASSINKS-HUT, onder *Zelhem*, in de buurtschap *Halle*, aan *het Ruurlosche Broek*, (onder de gemeente *Ruurlo* behoorende) gelegen, is genegen, om die beide grondstukken, te zamen groot ruim negen Bunders (zijnde meerendeels zeer goed BOUW- en WEIDELAND en GRONDEN voor Houtgewassen geschikt) te verkoopen met bijvoeging, zoo zulks verlangd wordt, van zijn aandeel in het opgemelde *Ruurlosche Broek*, hetgeen spoedig zal verdeeld worden en welk aandeel verscheidene Bunders kan bedragen; en zeer geschikt gelegen is, om aan de gezegde Tolhut en Jan Assinks-hut eene aanzienlijke uitbreiding te geven in gronden, zeer bekwaam tot het aanleggen van BOSCH-, BOUW- en WEIDELANDEN.

Die hiertoe mogt inclineren, kan zich, óf in persoon óf met gefrankeerde brieven adresseren aan den Heer *H. BECKING*, Burgemeester te *Zelhem*.

---

* * * Op Woensdag den 29sten Februarij 1832, des namiddags ten 4 ure, zal in *het Heeren Logement* te *Velp*, ten overstaan van den aldaar residerenden Notaris *VON ROSENTHAL*, publiek worden verkocht: een HUIS, bevattende 3 behangen BENEDENKAMERS, KEUKEN, KELDER, POMP en verdere COMMODITEITEN, met ACHTERHUIS, afgezonderde SCHUUR met STALLING voor twee paarden, eenen KOEPEL van twee VERDIEPINGEN, hebbende het uitzigt op den Utrechtschen Straatweg, en 22 Roeden BOUW- of HOFGROND, beplant met exquise VRUCHTBOOMEN; een en ander ander aangenaam staande en gelegen op de *Klingelbeek* onder *Arnhem*.

Welk perceel is ingezet en met de verhoogingen gebragt tot . *f* 1800.

---

† † † UIT DE HAND TE KOOP of TE HUUR: om te aanvaarden tegen primo Mei aanstaande, het zeer ruim, voor weinige jaren nieuw doortimmerd en op de beste wijze onderhouden dubbel HUIS en ERVE, te *Zutphen*, waarin sints 40 jaren de Boekdrukkerij en de Boekhandel van de firma *H. C. A. THIEME* werd uitgeoefend. Dit Huis bevat, behalve een ruim VOORHUIS, voor alle nering en bedrijf geschikt, 5 BENEDEN- en vier BOVENKAMERS, gedeeltelijk behangen en geplafonneerd, ruime KEUKEN, groote OPEN PLAATS met REGEN-WATERS-POMP, ruime KELDERS, en drie KAPITALE ZOLDERS. — Adres met vrachtvrije brieven, bij de Heeren *C. HENNY* en *G. J. DERCKSEN*, te *Zutphen*, of bij den Boekhandelaar *J. F. THIEME*, te *Nijmegen*.

---

† § § Op Donderdag den 23sten Februarij 1832, des morgens ten 10 ure, zullen in het Logement *den Vergulden Bok*, te *Renkum*, worden verkocht:

20 perceelen zwaar AKKERMAALSHOUT. En
20 perceelen zwaar DENNEN SNOEISEL.

Alle staande en liggende op het Landgoed *den Keijenberg*, nabij *Renkum*, waarvan de Tuinman op dat Landgoed aanwijzing zal doen.

---

§ † § De Deurwaarder *M. VAN SCHAARDENBURGH*, te *Tiel*, zal, namens zijne principalen, op Woensdag den 22sten Februarij aanstaande, voormiddags om 10 uren, op *de Snor*, te *Dodewaard*, verkoopen:

140 Stuks ZWARE EIKEN BOOMEN, meest geschikt tot Bergroeden en ander Timmerhout.

---

† § † Er wordt verlangd, tegen den eersten Mei aanstaande of eerder, een KOETSIER, van de Protestantsche Godsdienst, bekwaam om goed met twee paarden te rijden, en niet alleen geschikt om dezelve op te passen en het Stalwerk te verrigten, maar ook in staat om daarbij eenig Huiswerk waar te nemen.

Nadere informatien te bekomen, en brieven, met opgave van getuigen van goed gedrag en bekwaamheid, franco in te zenden bij J. *A. NYSLOOT*, Deurwaarder te *Leeuwarden*, provincie *Vriesland*.

PROGRAMMA VAN HET VOKAAL EN INSTRUMENTAAL CONCERT,

Hetwelk *C. R. MARX* de eer zal hebben, op Dingsdag den 21sten Februarij eerstkomende, in het gewone lokaal te geven.

Eerste deel. 1°. Simphonie van A. ROMBERG; 2°. Concerto voor de viool, van SPOHR, uit te voeren door C. R. MARX; 3°. Rondo uit de opera: *la jeune femme colère*, van BOIELDIEU, te zingen door M. C. MARX; 4°. Declamatie van een dichtstukje, getiteld: *Nederland*, van en door den Heer DE BREET; 5°. Variaties voor de Piano-Forte, van L. BLATHETKA, uit te voeren door C. R. MARX; 6°. Ouverture van Oberon.

Tweede deel. 1°. Ouverture van de Muette de Portici; 2°. Terzet uit *Zemire* en *Azor*, te zingen door de jonge Juffers E. J. H. en H. L. GROEBEL en M. C. MARX; 3°. Declamatie van een dichtstukje: *de Echo*, van en door den Heer DE BREET; 4°. Variaties voor de viool, van C. DE BERIOT, uit te voeren door C. R. MARX; 5°. Finale.

Aanvang ten 6 ure. De toegang-biljetten, à *f* 1 voor een heer en 50 Centen voor eene dame, zijn alleen verkrijgbaar ten huize van den Concertgever.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.